

Бу
нүөмэргэ

Тыа хаһаайыстыбата

Сүөһү-сылгы кыстыгы туоруур
аһылыгынан хааччылынна / 3

Ахтан-санаан

Көһөрүллүү ыар сыллара - мин
олохпор / 5

Үйэтитии

Алаһарга Алтан Сарын күнэ
буолла / 6

Чурапчыга Кэриэстэбил миитин буолла

Улууска - бу күннэргэ. Балаһан ыйын 19 күнэ – Хоту
көһөрүллүү кыттыылаахтарын ахтан-санаан ааһар
Кэриэстэбил күнэ / 2

Тэттик

Байыаннай дьайыы кыттыылаахтарын анал таһаһынан хааччылыыга туһуламмыт акция ытылыына

Байыаннай дьайыыга сылдыар ыччаттарбытын
анал таһаһынан-сабынан хааччылыыга анаан,
өрсөтүүбүлүкэтээби дьахталлар уонна ийэлэр
хамсааһыннара бу күннэргэ "Илии сылааһа"
диэн акцияны тэрийдилэр. Акцияга олобуран,
бу күннэргэ улуустартан 15 иистэннээһинэр ха-
маандаһара саллааттарга итии таһас. анал кэм-
пиликтэрин тигиигэ күрэхтэстилэр. Күрэхтэһии
3 күн устата ытылыына.

Чурапчы улуунун дьахталларын түмсүүтэ
уонна "Арассыһа ийэлэрэ" хамсааһын улуус-
тааһы салаата бу акцияга кыттыһа, таһастары
тиктилэр. Сэттэ кыттаах-мылаах хамаанданы На-
дежда Ахматова салайда. Уопсайа, 7 кэмпилик
таһаһы тигэн балаһан ыйын 18 күнүгэр Дьокуус-
кайга тиксэрдилэр. Үлэ түмүгүн балаһан ыйын
23 күнүгэр быһаарыахтара.

Тимур Куличкин өрсөтүүбүлүкэтээби олимпиада кыайылааһынан буолла

Бу күннэргэ Дьокуускай куоракка устудьуоннар
ортолоругар көмпүүтэр бырагырааматын су-
руйууга өрсөтүүбүлүкэтээби олимпиада ыты-
лыына.

Бу программист күнүгэр анаммыт олимпи-
адага Чурапчы гимназиятын бастыг выпускни-
ка Тимур Куличкин 800 баалы ылан, саамай
үрдүк көрдөрүүнү ситиһэн, мунутуур кыайы-
лааһынан табыста.

Санатан эттэххэ, Тимур быйыл гимназия-
ны кыһыл кемүс мэтээлинэн бүтэрбитэ. Инфор-
матика биридимиятын экссэмэнин 100 баалга
көмүскээбитэ.

Чурапчы улуунугар анал байыаннай дьайыы кыттыылааһын чистээтилэр

Улуус баһылыга Степан Саргыдаев улуус пла-
неркатыгар анал байыаннай дьайыы кытты-
лааһын Василий Лукины эбэрдэлээн туран
«Байыаннай дьайыы бэтэрээнэ» даһтабырыан-
наһы туттарда. Тус бэйэтигэр, дьыэ жүргэнигэр
чэгиэн туругу, ситиһиилэри баһарда.

Василий Лукин ааспыт сыл балаһан ыйыгар
ыгырыллан барбыта. Байыас ытык иһин чистэ-
тэхтик толорон, демобилизацияланан, били-
гин дойдутугар төннөн үлэлии-хамсыы сылдыар.

Кэбээйи Куокуйугар хоту көһөрүллүү сиэртибэлэрин кэриэстээтилэр

Биһиги улууспутун кытары өйдөбүннүк күнү
суолталаан, Кэбээйи улуунун Куокуй нэһилик-
тин баһылыгын солбуйааччы Илья Васильевич,
"Дьоһун саас" нэһилик аһам саастаахтар түм-
сүүлэрин салайааччыта Нина Егоровна, оскуола
11 кылааһын үөрэнээччилэрэ Алгыма учаастагар
тахсан, "Чаачыһый" колхозостан 28 киһи сырдык
тыһыннара быстыбыт, кэриэстэбил сирдэригэр
сылдыан, сибээки дьөрбөтүн уурдулар.

"Бу Чурапчы улууһа эрэ көрсүбүт алдьархайа
буолбатах, бу биһиги норуолпут бүтүүнүн аас-
пат-арахпат ыарыта, барыбыт сүрэхпит оспот
бааһа буолар. Куокуйга бүгүн эмиэ кулурбан
күнэ буолла. Дьоммут ааттара үйэлэргэ умнул-
лубатын, кэм-кэрдии кинилэри кээрэлэтин,
күрэ ааттара кэриэс буоллун диэн кэс тылбытын
этэбит", — диэн "Луңха долгуннара" уопасты-
баннай түмсүү салайааччыта Полина Борисова
эттэ.

Чурапчыга күн-дьыл туруга

Балаһан ыйын
22 күнэ
БЭЭТИНСЭ

Балаһан ыйын
23 күнэ
СУБУОТА

Балаһан ыйын
24 күнэ
БАСКЫҤАНЫНА

Балаһан ыйын
25 күнэ
БЭНИДИЭННИК

Балаһан ыйын
26 күнэ
ОПТУОРОННУК

Балаһан ыйын
27 күнэ
СЭРЭДЭ

Балаһан ыйын
28 күнэ
ЧЭППИЭР

9° 1°

7° 2°

8° 0°

11° 0°

11° 1°

9° 1°

7° -1°

Көһөрүллүү мемориалыгар сибээки дьөрбөтүн ууруу түгэнэ. // СЕМЕН ЖЕНДИНОСЫ ТУОРИИТЭ

Өрөспүүбүлүкэ сонуннара

Саха сиригэр ОРВИ эпидемическэй боруогу 77,9% куюһарда

Саха сиригэр ааспыт нэдиэлэ бүтүүтэ ОРВИ 7501 түбэлтэ-тэ бэлиэтэммит, бу эпидемическэй боруоктан 77,9% үрдүк. Бу туһунан регионнаабы Роспотребнадзор иһитиннэрэр.

Ыарыы эпидемическэй боруогун куюһары сүрүннээн оҕолор ортолоругар бэлиэтэммит. Маннык бөлөхтөрү: 3-6 саастаахтарга, 7-14 саастаахтарга, 15 уонна онтон аҕа саастаахтарга.

ОРВИ уонна грипп лабораторнай мониторингын даанна-йынан, өрөспүүбүлүкэ сиригэр-уотугар риновирус, парагрипп, аденовирус, аденовирус, бокавирус сүрүннээн бэлиэтэнэр. Бу туһунан ЯСИА суруйар.

Виктория Захарова: Анал байыаннай дьайыы кыттыылаахтарыгар уонна кинилэр оҕолоругар көмөнү оноруу салҕанар

Балабан ыйын 20 күнүгэр ытыллыбыт брифингэ үөрэх уонна наука министри солбуйааччы Виктория Захарова СӨ Ил Дархан Айсен Николаев соруудабынан, анал байыаннай дьайыы кыттыылаахтарыгар уонна кинилэр оҕолоругар көрүл-лөр көмөлөр салгыы ытыллалларын туһунан бэлиэтээтэ.

Виктория Захарова иһитиннэрбитинэн, байыаннай дьайыы кыттыылаахтарыгар уонна кинилэр дьиэ кэргэттэригэр 4863 социальнай көмө оҕоһуллубут.

«Оскуола иннинээҕи үөрэх тэрилтэлэригэр сылдьар 1279 оҕо төрөппүттэрэ көрүлэр төлөбүрдэртэн босхолонно. 5-стэн 11-с кылааска диэри үөрэнэр 1261 оҕо оскуолаҕа босхо аһылы-гынан хааччыллар. Уопсайа 1823 оҕо босхо путевканын чэбди-гирдэр лааһырдарга сыныһанналар. Маннык 6 аҕаар саастарыт-тан 18 саастарыгар диэри саастаах оҕолор хабыллыһа», - диир бэлиэтээтэ министри солбуйааччы.

Ону таһынан, техникум, колледж уонна үрдүк үөрэх кыһала-рын устудьуоннарын кытта тус сыаллаах үөрэххэ дуоҕабарда-ры түһэрсингэ 130 тустаах быһаарыы ылылынна. Үрдүк уонна орто анал үөрэх кыһаларыгар үөрэнэр 370 устудьуонга үрдүк истипиэндиэ олохтоммут.

Төрөөбүт тылы үөрэтэр учууталларга анаммыт сийиэс ытыллыаҕа

Сийиэс Дьоккуускай куоракка ахсынньы 13-14 күннэригэр ытыллыаҕа. Маннык өрөспүүбүлүкэ оройуоннарын дэлгээт-тэрэ, Арасыйыа куораттарыттан абыл ахсааннаах хотуту төрүт олохтоох норуоттар бэрэстэбинэллэрэ кыттыахтара. Онуоха бу тэрээһингэ бэлэмнэни тула бырабыыталыстыба бэрэссэдээтэлин солбуйааччы Сергей Местников салайааччы-лаах тэрийэр хамыһына мунньаҕар кэпсэтэн тураллар.

Санатан эттэххэ, Ил Дархан Айсен Николаев үөрэҕи уонна өрөспүүбүлүкэ арктическай территорияларын сайыннарыыга сыһыаннаах «Арктика оҕолоро» бырагыраама уонна судаарыс-тыбаннай бырагыраамалар чэрчилэринэн арктика оро-йуоннарыгар үөрэх хаачыстыбатын үрдэтти боппуруостары-гар туһаннаах миэрэлэри ыларга соруудахтаабыта.

Сийиэскэ «Төрөөбүт тыл уонна төрөөбүт литэрэтиирэ», «төрөөбүт тыл уонна литэрэтиирини ааҕы» предметтэригэр үөрэти хаачыстыбатын тупсарыыга, ону тэнэ Саха тылын, литэрэтиирэтин, култууратын сайыннарыыга туһуламмыт научнай-педагогическай түмүү үлэлэрэ түмүлүүбэ.

Сийиэс быһааакаларыгар төрөөбүт тылы үөрэтиигэ көбүлүүр, ФГОС ирдэбиллэрин учуоттаан туран үөрэтэр мето-дическай комплекстары оноруу, региональной уонна этнокул-туурнай уратыларын, калдырдары бэлэмнээһин, учууталлар идэлэрин таһымн үрдэти, сыһыланан платформалары туһаны боппуруостарын дүүллэһинтэрэ.

Сийиэс чэрчитинэн пленарнай мунньах, бырайыактыыр сиссийэлэр, кэпсэтиилэр, презентациялыыр быһааакалар, аһаҕас дискуссиялар, быһастакалар ытыллыахтара. Төрүт кыллары үөрэтиигэ бастыг практикалары билиһиннэриэх-тэрэ, учууталлар идэлэрин таһымн үрдэтэр куурустар ытыллыахтара.

Сийиэс түмүгүнэн Саха тылын, литэрэтиирэтин уонна кул-тууратын учууталларын өрөспүүбүлүкэтээҕи сийиэһин түмүк-түүр докумуонун олоххо киллэрингэ суол каартата оҕоһулунна (2024-2026 сс.).

СӨ Ил Дарханын уонна Бырабыыталыстыбатын пресс-сулууската.

Чурапчыга Кэриэстэбил мийитин буолла

Улууска - бу күннэргэ. Балабан ыйын 19 күнэ – Хоту көһүрүллүү кыттыылаахтарын ахтан-санаан ааһар Кэриэстэбил күнэ.

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Хас биридди Чурапчы улуусун олохтоохун өйү-гэр-санаатыгар 5318 сыһы-пара туһунан да суураллыбат курус устуоруйа өйдөбүлүнэн буолар. Балабан ыйын 19 күнэ –күүс өттүнэн хоту улуустарга көһөрүллүүгэ баран, төрөөбүт дойдуларыгар, хатын-чаран алаастарыгар эргиллэн кэлбэ-тэх биир дойдулаахтарбытын кэриэстиир күммүт.

Кэнчээри ыччаппыт Көһөрүллүү сиртибэтэ буолбут биир дой-дулаахтарбытын кэриэстээн, сүгүрүйэн туран, 41 колхуоска анаммыт пааматынньыктар-га дойдуларын сылаас буорун куттулар.

Көһөрүллүү мемориалыгар сибээки дьөрбөтүн ууруу сиз-ригэр-туомугар улуус баһылыга Степан Саргыдаев, СӨ Ил Түмэн дьокутаата Дмитрий Пойсеев, Чурапчы юбилейин баһылыга Владимир Сивцев, улуус дьаһал-татын ыччат салаатын сала-йааччыта Александра Хомус, Хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа, үлэ бэтэрээнэ Зоя Ягодина кыт-тыһы ыллылар.

Тэрээһин кэмгэр Чурапчы-ларыгар эргиллэн кэлбэтэх биир дойдулаахтарбыт, кыра-

СЕМЕН ЖЕНДРИНСКОЙ ТУСЭРИИГЭ

чаан оҕолор ыраас куттарын кэриэстэригэр «Хотой» интэ-ринээт-оскуола үөрэнээччилэрэ хоһоонунан дьүүһүүнү ту-руордулар.

81 сыл анараа өттү-

гэр көһөрүллүү ыар эрэйд, кыһалбатын салгыларыгар сүксүбүт биир дойдулаахтарбыт сырдык ааттарын хаһан даҕаны умнуохпун суоҕа!

Успуорт. «Кросс нации» сүүрүүнү таптааччылары түмтэ

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Балабан ыйын 20 күнүгэр «Боотур Уус» стадионуга маас-сабай сүүрүү кыттыылаахтара муһуннулар. Санатар буолла-ха, «Кросс нации» тэрээһин 2002 сылтан саҕалаан, Дойду баһылыга Владимир Путин көбүлээһининэн итиннэ «Спорт – норма жизни» өйө-бүлүнэн Бүтүн Арасыйыа үрдүнэн ытыллар. Чурапчы улуусугар сылтан-сыл кыт-тааччы ахсаана эбиллэн иһэр, быйыл уопсайа тыһынчат-тан тахса киһи сүүрэ табыста.

Улуустааҕы успуорт салалта-тын начаалынньыга Дьулустан Егоров:

«Быйылгы сүүрүү Саха сиригэр физкультурнай хам-сааһын 100 сылыгар анаан. Оттон улууспутугар быйыл үбүлүүйдээх чулуу дьоммут Дмитрий Коркин, Афанасий Софронов, Константин Пост-ников төрөөбүттэрэ 95 сылы-гар анаар. Кэлиги сылларга доруобуйаларын көрүнэр дьон элбээтэ. Эти-хааны чэбдигир-

дингэ, биллэн турар, сүүрүү сүрүн олук буолар. Онуоха ба-рытыгар успуорт бэтэрээннэрэ, уопсастыбаннай түмсүүлэр-бит бастыг холобур буолал-лар. Оскуола үөрэнээччилэрэ, устудьуоннар чэгиэн буолла-хтарына, ол аата, улууспут инни-килээх, омук быһыытынан чөл буолуохпун турдаҕа».

Оскуола үөрэнээччилэрэ уонна устудьуоннар сүүрүү саамай элбэх ахсааннаах бөлөбүнэн буолдулар. Салгы оскуола оҕолорун кэннит-тэн тэрилтэ салайааччылары сүүрдүлэр. Дмитрий Коркин аатынан ыспартыбынай интэ-ринээт-оскуола кэлэтиибэ сыл аайы бу акцияга көхтөөхтүк кыттар. Быйыл 300-чэкэ буолан сүүрэ кэлбиттэр.

Дархан Степанов, интэ-ринээт-оскуола физкультурнаа учуутала:

«Билиги 5-11 кылаастары таһаардыбыт. Халлаан тоһо да тымныйдар, 300-чэкэ оҕо калла. Билиги оскуолабыт, биллэн турар, успуорду өрө тутар. Онон маннык хабааннаах тэрээһин-нэри хаһан да көтүппэппит».

Старт бастагынан, чэйчэ-ки атлетикаҕа эрэсэрээттээх ыспарсымманнарга бэрилиннэ.

Сүүрүү «Боотур Уус» стадион-тан Ленин аатынан болуоссака диэри буолла. Ол аата, 3 кыла-мистир кэрингэ уһуну сүүрдүлэр. Манныаха улахан булгуччу-лаах ирдэбил суох, ким хайдах сатырынан, үөрэммитинэн сүүрэр.

Сүүрүүтэ миэстэлэспит кыт-тааччыларга тутта наҕараада-лары туттардылар. Горнайтан төрүттээх Успуорт үнүстүүтүн иккис кууруһун устудьуо-на Эрхан Михайлов бастагы миэстэни ылла:

«Быйырын баччалар-га маннык сүүрүүтэ эмиз чөм-пүйүөннээбитим. Үчүгэй бэ-лэмнээх сүүрэр оҕолор баалар эбит. Уопсайынан, успуорт мин олохпор улахан суолталаах. Оҕо эрдэхпиттэн үлүүһүн дьарык-танабын».

Сүүрүү күнэ бэрт көхтөөхтүк тэрилиннэ. «Чурапчы улуусугар успуорду сэнээрээччи, дьарык-танааччы ахсаана сыллата эбил-лэн иһэр», - диир тэрийээччилэр бэлиэтинилэр.

Сүөһү-сылгы кыстыгы туоруур аһылыгынан хааччылынна

Тыа хаһаайыстыбата. Тыа хаһаайыстыбатын хайысхатыгар ытыллар үлэ-хамнас туһунан управление начаалынньыга Анжелика Неустроева сырдатта.

Людмила ГОРОХОВА

Саха сирин улуустарыгар от үлэтэ, «Улахан үүт кэмэ» сүннүнэн, түмүктэннэ. Ааспыт сылларга курааннаан, оттоолукта үгүс күчүмэйдэри көрсүбүппүт. Быйыл от үүнүүтэ үчүгэй, быйаннаах сайын ааһан эрэр.

Хаһааппыт бүтүгүсү нүөмэригэр улууспутугар ынах-сүөһү, сылгы ахсаанын, быйылгы от үлэтин, үүтү туттарыы, кэпэрэтииптэри тэрийи, ыһымынан дьарыктанар хаһаайыстыбаларга хомуур үлэтин, «Сир Ийэ» пилотнай бырайыак уо.д.а. тыа хаһаайыстыбатын хайысхатыгар ытыллар үлэ-хамнас туһунан управление начаалынньыга Анжелика Неустроева сырдатта.

Балабан ыйын 1 күнүнээҕи туругунан, улууска 20934 ынах сүөһү, ол иһиттэн 7229 ынар ынах, 24002 сылгы баар. Күн бүтүн төрүүдү ылыбыт ынах сүөһүгэ 63 быраһыан, сылгы төрүүдүн ылыы 52 быраһыанга тэннэстэ. Кэлинги сылларга улууспутугар ынах-сүөһү ахсаана аччаан иһэрэ бэлиэтэнэр, ол түмүгэр үүтү-эти туттарааччы эмиз аччымыр. Бу көстүү төрүөтэ – сүөһү нитиитигэр эр сылларга үлэлээн кэлбит көлүөнэ сааһырда, ааспыт сылларга турбут кураан дымлар оуустулар. Үүмүт 2023 сылга улуус, уопсайа, 16509 ынах сүөһүлээх, ол иһигэр 6595 ынар ынахтаах, 17177 сылгылаах үктэмнипит. 2021 сылы кытта тэҥнээтэххэ, сүөһү уопсай ахсаана 2153 төбөнөн, ол эбэтэр 11 % - нан, ынаҕа 728 төбөнөн, ол эбэтэр 10

% - нан аҕыйаабыта.

Бэйэ онгортон таһаарар бородууксуйаны элбэтэн, нэһилииньэбитин олохтоох сибизһэй бородууксуйанан хааччылар туһуттан, билигин бөдөһүтүү, кэпэрэтииптэри өйөөһүн буола турар хэмигэр сөпкө хамсанан, хас бириднн нэһилиэккэ ынах-сүөһү кэпэрэтииптэрэ тариллэхтээх.

Ол курдук, күн бүгүн Соловьев нэһилиэгин баһылыга Василий Васильевич Хомподоев сөптөөх сыалы-соруту туруоран, үлэни тэрийэн, дьон-сэргэ манньк кэпэрэтииптэргэ түмсөн, сүөһүнү аччаппакка нитиэн сөбүн дакаастаата. Мырыла нэһилиэгэ былырын «Илгэ» диэн кэпэрэтиипи тэрийэн, чааһынай хаһаайыстыбалар үүттэрин туттара олоһолор. Бир сыл иһигэр 160 туонна үүтү туттаран, 10 мөлүйүөн солкуобайы уу харчынан ааҕыстылар. Былырын бары нэһилиэктер сүөһүлэрин аччаппыт буоллактарына, Мырыла нэһилиэгэ 64 төбөнөн элбэппитэ. Ону таһынан, эдэр фермер Виктор Семенович Петров, уопсайа, 132, ол иһиттэн ынар ынаҕа 56 төбөнү тутан олоһор. Сыллааҕы туттарар үүтэ – 94 туонна. Виктор Семенович инникитин ыанньытын 200кэ тиэрдэр былааннаах.

Иккиһинэн, Болугур нэһилиэгэ сирэ-уота киэҥинэн, элбэх сүөһүнү тутар кыахтаах. Баар кэпэрэтииптэригэр тирэҕирэн, нэһилиэк инники сайдыытын бырайыагын барыла онгоһулла сылдьар. Бырайыак чэрчитинэн, нэһилиэк 2026 сылга сүөһүтүн ахсаана

1720дэ, ынар ынаҕа 855 төбөҕө тийиэхтээх.

Этиллибиккэ олоһуран, нэһилииньэ дохоттоох буолары туһугар, үүтү, эти элбэтэр сыалтан хас бириднн нэһилиэк баһылыгар сорок турар. Ол эбэтэр, кэпэрэтииптэри тэрийи, билигин үлэлиин сылдьар улахан бааһынай хаһаайыстыбаларга тирэҕирин, бөдөһүтүү уонна кэтэх хаһаайыстыбалары тариллилээх буолалларын ситиһии.

Онон балабан ыйын 26-27 күннэригэр Саха Өрөспүүбүлүкэтин тыа хаһаайыстыбатын онгортон таһаарар тийгин хааччылар киин исписаликтэрэ бу боппуруска сэмнээр тэрийиэхтэрэ.

«Улахан үүт» кэмэ түмүктэннэ. Ол курдук, 8 ыйынан 3091 туонна үүтү туттаран, былаамытын 81 бырайыан толордубут. Бу былырынныгы туһааннаах кэмтэн 395 туоннаан кыра. Үүккэ үчүгэйдик үлэлэһэр нэһилиэктеринэн Болугур (101%), Одьулуун (111%), Мырыла (106%), Хайахсыт (102%) буолаллар. Улахан хаалыыны Болтоҕо (43%), Мугудай (47%), Төлөй (47%) нэһиликтэрэ таһааран иһэллэр. Билигин туругунан, барыта 250 хаһаайыстыба туттара сылдьар, саамай элбэх туттарааччылаах Чакыр нэһилиэгэ буолар – 32 хаһаайыстыба.

Биһиги улууспутугар от үлэтэ түмүктэннэ. Былырын уонна иллэрэ сылы тэҥнээтэххэ, быйыл оттоолуун хаамыта санаа хоту буолла.

Балабан ыйын 18 күнүнээҕи дааннайынан, 39404 туонна от оттоон, сыллааҕы былаантан

93 бырыһыана туолла. Билигин туругунан, от былаанын 3 нэһилиэк аһара толордулар. Ол курдук, быйыл сайын от үлэтэ сабаланааһыттан, Мырыла инники күөҥгэ сылдьыбыта. Онтун түмүккэ өссө чингэтэн, былаанын 106 бырыһыан толордо. Мугудай уонна Чакыр нэһиликтэрэ үс бастын иһигэр киридилэр. Хадаар уонна Хайахсыт нэһиликтэрэ 100 бырыһыаннаах кирбиигэ чугаһаа-тылар.

Былырын курааннаабыт Сылан, Төлөй уонна Хоптоҕо нэһиликтэрэ, орто-тунан, 80-нуу бырыһыан оттоннулар.

Улууска барыта 29 мобильнай биригээдэ тариллэн, улуус таһыгар уонна ыраах баран, 3974 туонна оту оттоотулар.

Бу кэмгэ, үгэс курдук, ыһым хаһаайыстыбаларыгар хомуур үлэтин үтэнэ. Быйыл саас 2315 гектар иэниэх бааһынаҕа бурдук ыһыллыбыт буоллаҕына, итинтэн 1580 гектара быһыллан хомулунна.

Быйылгыттан «Сир Ийэ» пилотнай бырайыак үлэтигэр күүскэ ылыстыбыт. Ол курдук, 141 мөл. солкуобай суумалаах үлэ ытыллар. Нэһиликтэр дулҕаны-талааҕы астарыына, уопсайа, 1250 гектар сиргэ сайаапканы түһэрбиттэрэ. Өрөспүүбүлүкэ 80 % ороскуотун сабар «Дулҕа-талаах астарыта» бырагыраама нөҥүө 6 хаһаайыстыба 3,5 мөл. сол-

куобай суумалаах 144 гектар сирин онорууга үлэ ытылаҕа, 5 хаһаайыстыба 489 гектар сирин онорууга бэдэрээлинэй сүүмэр-дээһин түмүгүн күүтэр.

Быйыл саас Хатылы нэһилиэгэр Бабаҕа үрэххэ уонна Одьулуун нэһилиэгэр Таатта үрэххэ улуус бүддьүөтүттэн 9,5 мөлүйүөн үп көрүллэн, быһыттар тутулу-буттара. Бу үлэ табыллан, нүөл-сүйбүт сиргэ от күүскэ үүнэн, 600 туоннаттан тахса оту ылы-лар, урукку сылларга 200-тэн тахса туонна от кэлэр этэ.

Бэйэлэрин күүстэринэн оттуур хoduна дулҕатын, талааһын ыраастаабыт кэтэх хаһаайыстыбаларга улуус бүддьүөтүттэн 5 мөл. солкуобай суумалаах көмө көрүллүөҕэ. Хаар халыг буолан, саас онгоһул-луохтаах үлэ тохтоон, күһүгүгэ көһөрүллүбүтэ.

Оттон «Сүөһү аһылыгын бөлэмнээһин» бырагырааматыгар улуус бүддьүөтүттэн 10 мөл. солкуобай көрүллэн, өрөспүүбүлүкэ бүддьүөтүттэн 10,4 мөл. солкуобай утары үбүлээһин кэлэ-рин ситистибит. Бу көрүллүбүт үбүнэн 15 тиэһиньикэни, ол иһигэр 3 МТЗ тыраахтары, 12 состорулар тиэһиньикэни уонна 159 туонна күөх ыһым сэмэтин атыыластыбыт. 8 биз-рестэ усталаах күрүүнү уонна 1 оту харайар сарайы туттубут хаһаайыстыбаларга ороскуотта-рын саптыбыт. Бу бырагыраама үлэлээн, быйыл ыһымбыт иэнэ 181 гектарынан улаатта, 1500 туонна сиилэс угулунна, 1056 туонна сенаж бөлэмнэннэ. Онон улуус сүөһү-сылгы быйылгы кыстыгы туоруур аһылыгынан хааччылынна.

Бэлиитикэ. Чурапчытааҕы Киин быыбардыыр хамыыһыа мандааттары туттарда

Сэмэн ЖЕНДРИНСКЭЙ

Балабан ыйын 21 күнүгэр Чурапчы улууһун Киин быыбардыыр хамыыһыатын 43-с уочараттаах мунньаҕар саҕа талыллыбыт улуус Сэбиэтин дьокутааттарыгар даҕабы-рыаннаалары туттардылар.

●●● «Улуус мунньаҕын испии-һэгинэн, дьон-сэргэ итэҕэлин ылбыт 19 дьокутаат регистра-цияланна уонна талыллыбыт-тарын туоһулуур даҕабырыан-наалары туттулар». — диэн Чурапчытааҕы Киин быыбардыыр хамыыһыа бэрэссэдээ-тэлэ Дария Никитина иһитин-нэрдэ.

Улуус баһылыга Степан Сар-гыдаев уонна саҕа талыллыбыт улуус Сэбиэтин дьокутааттара бүгүн номнуо бастакы снэсси-йэлэригэр үлэлэрин саҕалаа-тылар. Маннай, улуус Сэбиэтин

бэрэссэдээтэлэ талылла или-гинэн, мунньаҕы Ульяна Апла-сова иллээн-саҕалаан ытта. Николай Попов сэкирэтээрдээ-тэ. Мандаатнай хамыыһыа чилиэннэринэн Егор Анемпо-

Саҕа талыллыбыт бэрэссэ-дээтэл - Яков Оконешинов. /СЕМЕН ЖЕНДРИНСКИЙ ТУОРИИТЭ

дистов, Борис Архипов, Алек-сей Егоров талылынылар. Ааҕар-суоттуур хамыыһыа састаабыгар Спартан Пахомов, Данил Павлов, Сергей Новгоро-дов киридилэр. Ити кэнниттэн дьокутааттар бэйэлэрин ортолор-ттан улуус Сэбиэтин бэрэссэ-дээтэлиин икки хандьыдааты туруордулар: Яков Оконеши-новы уонна Иннокентий Архи-повы.

Кистэлэн куоластааһын түмүгүнэн, 19 дьокутааттан 18 куолаһы ылан, Чурапчы улууһун дьокутааттарын Сэбиэтин бэ-рэссэдээтэлиин Яков Павло-вич Оконешинов аһаанна. Оттон солбуйааччынан Юрий Павло-вич Посельский талылынна.

Мунньаҕы Степан Саргыда-ев: «Улууспут дьонун-сэргэтин олоҕо туруктаах буоларын туһу-гар бука бары түмсүүлээхтик үлэ-лиэһин», — диэн тылларынан түмүктээтэ.

Куоластааһын түгэниитин. /СЕМЕН ЖЕНДРИНСКИЙ ТУОРИИТЭ

“Куоркун хамаандатын” далбар хотуттара

Кэпсиэхпин баҕарабын. Педагогическай үлэ бэтэрээнэ Мария Спиридонова улуу тириэньэр туһунан уонна бииргэ “эн-мин” дэһэн, ыаллыы бэрт иллээхтик олохторун туһунан иһирэх ахтыта ааҕааччылары сэнээрдэр

Татьяна МАРКОВА

Улуу тириэньэр Д.П. Коркин төрөөбүтэ 95 сыллаах үбүлүөйэ өрөспүүбүлүкэ таһымыгар кизгик бэлэстэнэ. Дмитрий Петрович бастын тириэньэр, учуутал эрэ быһытынан буолбакка, кини үтүө майгытын алтыспыт дьонго үгүстүк бэлэстииллэр.

Улуу тириэньэр чугас ыала, билигин 93 саастаах ытык кырдыаҕас, Хоту көһөрүллүү кыттылааҕа, педагогическай үлэ бэтэрээнэ Мария Тимофеевна Спиридонова үбүлүөйдээх сааһынан кини туһунан уонна бииргэ “эн-мин” дэһэн, ыаллыы бэрт иллээхтик олохторун Коркиннары хайдах курдук иһирэхтик ахтарын туһунан биир дойдулаахпыт, суруналыыс Татьяна Маркова “Куоркун хамаандатын” далбар хотуттара” диэн 2020 сыллаахха суруйбут матырыйаалын эһиги болломтотуттар таһаарабыт.

Куоркун сыбаайбатын тэрийсибит Тимофеевна

Чурапчытааҕы ыспартыбынай оскуолаҕа көңүл тустууга Олимпиаданы оонньуулар, Аан дойду, Европа, Арасыйыа чөмпүйүөннэрэ, дуобакка Аан дойду, Европа, Арасыйыа чөмпүйүөннэрэ уонна призердара иитиллэн тахсыбыттарын билэбит. Олимпиадтарбыт Роман Дмитриев, Павел Пинигин, Александр Иванов ааттарынан бука бары кизн туттабыт. Оттон “Азия оҕолоро” спортивнай оонньууларга спорт араас көрүгүнэргэр элбэх төгүллээх чөмпүйүөннэр, призердар эмиз чуолаан бу үөрэх кыһатыттан тахсан, саха дьонун үөрдүбүттэрэ, инникигэ эрэли үөскэппиттэрэ, биллэн турар, хаһан даҕаны умнуллубат.

Оскуола бэйэтин төрүттээччигин – Саха АССР үтүөлээх учуутала, Саха АССР, РСФСР, ССРС үтүөлээх тириэньэрэ, “Өк-төөбүрүскэй өрөбөлүүсү” уонна “Бочуот знага” уордьаннар кавалердара, саханы саха дэппит, норуот барыта ытыктыыр, кизн тутта ахтар-саныыр киһитэ Дмитрий Петрович Коркин аатын дьолунаахтык сүгэр. Дмитрий Петрович эйгэтэ спорт эрэ буолуо дуо, кини олоҕо бүтүүнэ – төрөөбүт дойдуга, норуотка мунгура суох таптап, эппиэтинэс, дьингээх патриотизм чаҕылхай холобура. Киһиэхэ үөрэммит, бииргэ үлэлээбит, кинилин алтыспыт, ону ааһан, биир түөлбөҕө олохторбут дьон – дьоллоох дьон!

Кинилэр бука бары Дмитрий Петрович тула түмсүбүттэрэ. – Интэринээт оскуола томторо, кини олохтоохторо – бары

Мария Тимофеевна (ортоку) дьинэ кэргэнин кытта 90 сааһын бэлэстиир үбүлүөйүгэр.

Коркин хамаандата этибит, – диир бу оскуола чаҕылхай выпускниктарыттан биридэстэрэ, лоп курдук 20 сыллаахыта өрөспүүбүлүкэ “Хотугу сулус” телерадиоакадемияны төрүттээбит Татьяна Гоголева.

Татьяна Афанасьевна, Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүтэ 90 сылыттан саҕалаан, ол аата 2018 сылтан, кини олохун-үлэтин, оҕо эрдэҕиттэн иитиэхтээн илдьэ сылдьыбыт ыра санаатын хайдах ситиспитин көрдөрөр дириг ис хоһоонноох быыстапканы, сым аайы тэрийэн, эдэр ыччаты иитэр үлэтигэр холобур оҥостор. Быйыл Татьяна Гоголева салайар үбүлүөйдээх “Хотугу сулус” ДТРА “Куоркунуу олохтоохка, Куоркунуу айыахха” диэн быыстапкатын үһүс сылын өссө кичэйэн бэлэмни сылдьар. Быыстапканы сыллата тупсаран, Дмитрий Петрович Коркин төрөөбүтэ 100 сылын баай-талым матырыяалы чекетөн, хомуйан көрсөр соругу туруоруналлар. Маны таһынан Татьяна Гоголева “ХХ үйэ чулуу учууталлара” үрдүк ааты ылбыт дьингээх норуот учууталларын Михаил Андреевич Алексеев, Дмитрий Петрович Коркин уонна Георгий Евдокимович Бессонов ааттарын салгыы үйэтигингэ былааннаах үлэни тилигин быспакка ытыгарын бэлэстиир тодоостоох.

ЫАЛЛЫЛАР

Дьэ бу быыстапкаҕа “Коркин хамаандатын” дьолунаах уонна эрэллээх чилиэннэриттэн биридэстэрин, Саха Өрөспүүбүлүкэтин бочуоттаах бэтэрээнэ Мария Тимофеевна Спиридонова туһунан олус интэриһинэй матырыйааллары көрүөхпүт дии саныбын. Мария Тимофеевна Дмитрий Петровичтааҕы кытта чугас маллыы олохторун эбит.

– Биһиги интэринээт оскуолаҕа Дмитрий Петрович Коркин кытта ыаллыы олохторун. Оччолорго Елена Ивановна Ноговицына үс уолу илдьэ олох

бута – бэйэтин уола Иннокентий Семенович, Дмитрий Петрович Коркин уонна Иннокентий Романович Михайлов. Биһиги Елена Ивановна кыралыын-улаханнамын бары Эбээ Өлөөнө дирибит. Дьинэбит уопсай биер ааннаах уонна кыра көрдүөрүнэн быысаһар этэ.

Дмитрий Петрович мин оҕолорбор наһаа сымнаахтык сыһааннаһара. Ордук Надяны таптыыр этэ. Надя Дмитрий Петрович киирорин иккэ охсор уонна: “Оо, Миһэлэй кэллэ” диэбитинэн тутта кинилэргэ тахсара. Онно үс саастааҕа. Дмитрий Петрович куруутун кэмпизт, бэчизиннэ биэрэр, сороҕор аһатар этэ. Биридэ Надя ылдыбытыгар суохтаан, тоҕо киирбэтэ диэн, кэлэн Надяны төбөтүттэн имэрийэн тахсыбыта.

Өссө биер үтүө өйдөбүлүт – 1964 сыллаахха Японияҕа Олимпиадаҕа бара сылдьан, Дмитрий Петрович мин оҕолорбор олус диэн күндү кэһин аҕалбыта – Любаҕа күөх өҥнөөх, Тимаҕа уонна Сеняҕа маҕан өҥнөөх кедалары! Оччолорго оннук кеда спортивнай оскуолаҕа үөрэнэр оҕолорго ыра санаалаа этэ буоллаҕа. Онон оҕолор олус үөрэн, букатын өргө дизри астынан уонна харыстаан кэтэ сылдьыбыттар. Атахтара улаатыар дизри... Оннук, эдэриттэн болломтолоох, оҕолорго кыһамнылаах этэ, Дмитрий Петрович.

Бу дьинээтэн Эбээ Өлөөнө уолаттара сымнаа-баайа мал буолбуттара. Дмитрий Петрович олус сымнаах, аҕыллах саналаах, лоп-бааччы киһи этэ, – диэн Мария Тимофеевна бу сахаттан Улуу тириэньэр, үтүө киһи туһунан олус истинник-иһирэхтик, урут хаһан даҕаны истибэтэх чахчыларбытын, түгэниэрбитин кэпсиир.

– Ол кедалары, кыччаабыттарын кэннэ, ийэбит элбэх оҕолоох балтытыгар Болтоҕоҕо ыппыппыт. Өссө маамабыт Дмитрий Петрович уонна Александра Семеновна сыбаайбаларын тэрийсибитэ, – диэн Мария Тимофеевна оҕолоро, ийэлэрин ахтытыгар (сэрэйдэххэ, хаһан

эрэ төрөппүттэриттэн бэйэлэриттэн иһиһэхтэрэ...) өссө эбэн биэрэллэр.

Кырдык, Дмитрий Петрович уонна Александра Семеновна ыл буолуулары – интэринээт томторун олохтоохторун бука барыларын үөрүүтэ буолбута, диэн билигин элбэх киһи ахтар.

ИСТИН ЭБЭРДЭ

Оттон бу олох соторутааҕыта тымыл уонна сэрин бэтэрээнэ, сэрин сылларын оҕото, Чурапчы холкуостарын хоту күүс өттүнэн көһөрүү кыттылааҕа, “Чурапчы улуунун сайдымытыгар кылаатын иһин” III иэтиэпэниһээх бэлэ хайаайката Мария Тимофеевна Спиридонованы 90 сааһын туолбутунан, Чурапчытааҕы интэринээт оскуола томторун бары олохтоохторо уонна бүтэрбиттэр ааттарыттан 1970 сыллааҕы выпусктар - итиник-истинник эбэрдэлээтилэр.

Мария Тимофеевна кэргэнинэн Семен Егоровичтыын 41 сыл бииргэ олохторун, сэттэ оҕону атаһар туруоран, олох суолугар көтүппүттэрэ.

Оҕолор бука бары интэринээт оскуоланы араас кэмнэргэ үөрэнэн бүтэрбиттэрэ, Билигин олохторун булан, бэйэлэрэ эһэ, эбэ буолан, ситиһилээхтик үлэлээн-хамсаан, араас сирдэринэн – Каргополь, Санкт-Петербург, Дьокуускай куораттарынан уонна Болгария курдук дойдунан, олохторун ол курдук, Мария Тимофеевна оҕолоро – улахан уол Иван Семенович – мотострелковай байыаннай чаас майора, Афганскай сэрин бэтэрээнэ, байыаннай многоборьеда спорт маастара, өссө оскуолаҕа үөрэнэ сылдьан сүүрүүгэ уонна боксага оройуонун чизин үгүстүк көмүскээбитэ; Любовь Семеновна – педагогическай наука кандидата, тизхиныкэ уонна наука эйгэтигэр СӨ Судварыстыбаннай бириэмийэтин лауреата, РФ үөрэҕиригин туйгуна; Семен Семенович үтүс сыл Намнааҕы

сбербаннга управляющайдаабыта, улуус мунньаҕын дьокутаатынан талыллан үлэлээбитэ; Надежда Семеновна – ох саанан ытыга спорт маастара, СӨ ох саанан ытыга старшай тириэньэрэ; Тимофей Семенович – кизг профиллаах массажист, үөрэнэр сылларыгар баскетболга оскуола уонна оройуон чизин элбэхтик көмүскээбитэ; Вера Семеновна – медицинскэй наука кандидата, Санкт-Петербургта быраастар квалификацияларын үрдэтэр институтка кафедра сэбиэдиссэйэ; Сардаана Семеновна – ох саанан ытыга спорт маастарыгар кандидат, СӨ культууратын уонна кинофикациятын туйгуна.

БАСТАКЫ КУЛУУБУ, ОҕО СААДЫ АСПЫТА

Мария Тимофеевна интэринээт оскуола томторун олоҕор ойун-санаатын, элбэх сыратын-сылбатын, күүһүн-сэниэтин биэрбитин уруккаттан олохтор дьон, оччотооҕу кэм оҕолоро үчүгэйдик өйдүүллэр. Ол курдук, кини 1964 сыллаахха интэринээт оскуола дириэктэрэ Алексей Спиридонович Шадрин дьаһалын толорон, интэринээт томторугар аан бастакы оҕо саадын аспыта уонна 10 сыл сэбиэдиссэйдээбитэ. Интэринээт томторугар бастакы оҕо саадын иитиллээччилэрэ уонна үлэ кэлэтибэ. Оттон эмиз олох ирдэбилиһин, интэринээт оскуола томторугар, үөрэнэр куорпус анаарыгар кулууп арыһан, 10 сыл устата дириэктэрдээн, дьону түмэн, бочуоттаах сыннылаахтык үлэлээбитэ. “Березовой” зона начаалынньыга, дьахтар кэмитиэтин бэрэссэдээтэлэ буолан, араас тэрээһиннэргэ дьонун-сэргэтин түмүктэрдэ. Оннооҕор фотограф ыһыран, хаартыскаҕа түһүүнү тэрийэрэ. Ол түмүгэр, “Билигин мал аайы ийэлэрибит, эбэлэрибит кэрэ мөссүөннэрэ хаалан сырыттаҕа!” – дьөлөлөрүччүттэрэ.

Куоракка да киирэн баран Мария Тимофеевна дьону кытта үлэлирин уураппатаҕа. Бэтэрээннэр хуордарыгар 20-чэ сыл ылаабыта, онон үтүс сыл Автодорожной уокурук бэтэрээннэрин түмсүүтүн көтөөх чилиэннэн буолбута. Онон оҕо саадын итэһэччигэ Саргылаана Петрова салалтатынан, бары тэрээһиннэргэ тэҥнэ үлэлэспитэ.

Ити курдук, Дмитрий Петрович Коркин хамаандатын чилиэнэ, саха далбар хотуна Мария Тимофеевна Спиридонова билигин Дьокуускайга улахан кыһыгар быр-бааччы олохтор. Амаарх эбэ сиэннэригэр, хос сиэннэригэр истин сүбэһит буолар.

Көһөрүллүү ыар сыллара – мин олохпор

Ахтан-санаан. Чурапчы оройуонун II Мэлдьэхсититтэн төрүттээх Елена Николаевна Аммосова оччотообу ыар сылларга ааспыт оҕо сааһын, көһөрүллүү ыар кэмин туһунан суруйан хаалларбыт ахтытын эһиэхэ билиһиннэрэбит

Елена АММОСОВА

Мин Мария Васильевна уонна Николай Петрович барыта дьэиз кэргэнигэр 1929с. төрөөбүтүм. Дьонум барыта II-дэ оҕоломмуттарыттан, минигиттэн 12 сыл аҕа эдьий-биннэн Мотрена Николаевна-нын иккиэ эрэ буолан хаалбыппыт. Ол иһин таайбыт иппит уолун, тулаайах 5 саастаах Тити аҕабынаан Мугудайтан илдьэ кэлбиппит.

Аҕам Николай Петрович – Улахан Ньюкулаас Күндүл таҕаратын дьэизтигэр тэрэппиһин-ныктээбитэ. Улахан дьэурдаах мас ууһа этэ. Бэл, Дьокуускай куоракка саҕа мас дьэизлэри тутуспута. Ийэм Мария Васильевна – Чурапчы Сылангыттан төрүттээхэ. Түргэн-тардан тутууулаах, сүрдээх быһаарылаах буолан, дьон киини ытх-тыһа.

Биһиги Күндүлтэн чугас Тыа Эбэҕэ сайыллырбыт. Кыһынын Ат Кулуннаах диэн чонкучаа алааска аҕабыт быраата Аччыгый Ньюкулаас дьэиз кэргэ-ниннэн дьукаахтаһан кыстыыр-быт.

Сэрии сылларыгар дойдубутугар уот-кураан сатыылаан, ини-бии Омуоһаптар дьэиз кэргэн "от сиңи" диэн, куорат Мархатыгар көспүппүт. Онно аҕам аах биригэ төрөөбүт эдьийдэрэ уонна күтүөттэрэ Өлөөнө, Борокуопай Родионовтар олоһоллоро.

1942с. 60 хаһаайыстыба-лаах «Кыһыл сис» колхуоспут көһөрүллүүгэ утаарыллыбыта. Онно ийэм балта, эдьий-бит Анастасия Васильевна Аммосова 4 оҕотунаан, фронтта сэрбиһэһэ сылдьар саллаат кэргэнин Дмитрий Яковлевич Аммосов ийэтиннэн Мотуоһа-лын көһөрүүгэ баран иһэл-лэрин туһунан уонна дьоммут «Кыһыл сис» колхуос чилиэн-нэрэ буолан, Кэбээйигэ хайаан да барсыахтаахтарын туһунан илдьити истэн, биһиги дьэиз кэргэн төрдүө буолан, Аччыгый Ньюкулаас обургу оҕолорун – Марфалаах Өлүөскэ-тин кытта өрүһү туораабыппыт. Саҕаһым Кэтириис кыра уолун Гаяны оҕолоһору сыл-

дьар буолан, Мархаҕа, эдьий-бит аахха хаалбыта. Бэстээххэ тахсан дьоммут тохтообут сирдэригэр Буор Ыларга тий-йибиһигэр, сүөһүлээхтэр эрэ хаалбыттар, сорохторун «Киров» борохуотунан ыта симэн илдьи-биттэр этэ. Аллараа Бэстээххэ борохуоту кэтэһэн балтараа ый курдук буолбуппун.

Бастаан, Эдьигээннэ, Бу-лунҥа барааччылары ытла-лаабытара, онтон биһиги ал-тынны ый саҕатыгар дьэ, айаннаабыппыт. Төрдүс түүм-мүтүгэр, тийиэхтээх сирби-тигэр ситэ тиздибэккэ, Арым-лаах биэрэгэр үс колхуос дьонун түһэрэн кэбиспиттэрэ.

Ол түүн хаардаах аһаҕас халлаан ан-ныгар кутаа уот оттон, онно сырал-лан туран эрэ хом-муппун. Биэрэккэ тиксэрбит саҕана, аҕам Улахан Нью-кулаас: «Сарсын Бокуруоп таҕара, кыһынҥы хонук саҕаланар», - дьэ-битэ.

Ол аата, биһиги Кэбээйи-гэ алтынны 14 күнүгэр тий-бит эбиппит. Биэрэккэ хоммуп-пут сарсыныгар хас да киһи арыый эрдэ тийбит колхуос-пут дьонун көрдүү барбыт-тара. Дьоннорун балай да өр көрдөөн, «Кыһыл сис» колхуос тийиэхтээх I Сийтэ нэһилиэ-гиттэн булан, төннөн кэлэн сирдээн илдьэ барбытара. Биһиги Тобой диэн сиргэ биір бырабыллыбыт балаҕаны кэҕэ-тэн, сыбаан, аҕам саҕа оһоҕу онгорон, 4 ыал, барыта сүүр-бэччэ буолан, дьукаахтаһан кыстаабыппыт. Аҕам фермаҕа сүөһү көрөрө, аҕаам Аччыгый Ньюкулаас, эдьийим Настаа

олохтоохтору кытта балыкка сылдьаллара. «Балык барыта фронтта барар» диэн кыратык да биэрбэттэр этэ.

«Үлэһит илингэ» диэн аат-таан, ыйга 7 киһлэ бурдук, үлэ-лээбэт киһиэхэ 3 киһлэ бурдук ананара. Дьон туох да эбии аһылыга суох буолан аччык-таан барбыта. Ыксаан, ордук таҕастарын-саптарын, малла-рын олохтоохторго аска ата-таһаллара. Ийэм сылабаарын, иһиттэрин 3 киһлэ бурдукка ы-лыттарын өйдүүбүн. Биһигини кытта биір дьэизэ аймахпыт, кэлин биллэр РСФСР норуоду-най худоһунньуга буолбут Афа-насий Петрович Мунхалов ийэ-тиннэн уонна эдьийиннэн олоһоллоро. Сотору кэминэн бастаан ийэтэ, онтон эдьийиэ өлбүттэрэ. Тулаайах хаалбыт Оппуонньаны детдомга ылан тыһиннаах ордубута. Күнигэ биірде хара бурдугунан буһа-рыллыбыт хааһыны сиірбит. Аччыктаан испит үллэн хаа-лара.

Салайааччыларбыт колхуос сүөһүтэ хоргууан өллөбүтэ эрэ, дьонго түгэтэллэрэ. Ыстаа-тахха, күүгэн тахсар эрэһиннэ курдук эти сиэн баран ыал-дьарбыт. Сүөһүнү сениэлээх эрдэҕинэ өлөрүллэр бобуллара – хаайыма түбэһиэххин сөп.

1942 сыл бүтүүтэ Чурапчыт-тан көһөрүүгэ тийбит оҕолору мунньан, олоһор сирбиттэн 1,5 көстөөх сиргэ, I-кы Сийтэ 5 кылаастаах оскуолатыгар үөрэт-тэриһтэрэ. Сорох кыра оҕолору оскуола интэринээтигэр оло-дон, уу-судураай да буоллар, күнигэ үстэ хааһынан аһаталла-ра. Оскуолабыт тынны, аспыт кэмчи этэ.

1943-1944 үөрэх дьылыгар оскуола дириэктэринэн уонна интэринээт сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит ини-бии Василий, Алексей Егорович Холмогоровтар аармыйаҕа ыҕырыллан, уоттаах сэриигэ барбытара. Онон оҕолор хоргууар турукка киірін, кыһалҕаттан, дьэизлэ-ринэн тарҕаһарга күһэллэбит-тэрэ. Ол кэмгэ аармыйаттан

доруобуйатын туругунан сыһы-ыллан, Холтоҕо нэһилиэгиттэн төрүттээх Дмитрий Петрович Лазарев оскуола дириэктэ-ринэн, интэринээт сэбиэдис-сэйинэн, учууталынан ананан кэлбитэ. Кэлээт, оскуолаҕа эбии 6-с кылааһы астарбыта, онон биһиги 6-с кылааска салгыы үөрэнэр кыахтаммыппыт. Кы-раҕас интэринээт буолан турар балаҕаны салҕатан, остолобуой уонна ааһар хостоммуппун. Ди-риэктэрибит түүннэри-күнүстэ-ри салаасканан, ботуонҕанан балык, үлүйбүт да буоллар, дьаа-рыҥса бурдугу аҕалан, суору-наҕа мэлійтэрэн лэппиэскэ-лээн сиэтэрэ, наһаа да үчүгэй этэ! Сааһыары Америка сааха-рын, туус, арыы аҕалан, хор-гуйуу кыһалҕатын умуннаран ылыбыта.

Эдьийим Мотя 1939 с. Дьо-куускайдаағы фелдшер-скай-акушерскай оскуоланы бүтэриһтэ. Мэҕэ Хаҕалас I Хап-таҕайыгар, Майаҕа үлэлээн баран, төрөппүттэрэ, балта, бы-раата «Кыһыл сис» колхуоһу кытары балык булдугар күүс өттүнэн көһөрүүгэ барбытта-рын истэн, 1943 сыл сайын-гар Кэбээйигэ иккилээх уолун Юраны илдьэ көһөн барбыта. Бастаан, төрөппүттэрэ олоһор сирдэригэр I Сийтэҕэ тий-биттэрэ. Дьонно дэлби хоргууан, аччыктаан атахтарыгар да уй-уттубат буолбут этилэрэ. Хонон баран үһүө буолан салгыы оро-йуон киинигэр Кэбээйигэ тий-биттэрэ. Эдьийим 8 көстөөх Куокуй балыһыатыгар сэбиэ-диссэйинэн ыппытара. Онно Таас Тумуһу уонна Чурапчыт-тан көһүүгэ тийбит Хадаар, Алаһар, Төлөй, Күндүл колхуос-тарын дьонун көрөрө. Киини салгыы Тыайаҕа Харыйалаах балыһыатыгар сэбиэдиссэй-ини анаабытара.

1944 сыл сааһыгар Нам оройуонун райсэбиэтин бэрэ-сэдээтэлэ А.И. Аргунов ыҕы-рымытынан, «Кыһыл Сис» колхуос 29 хаһаайыстыбата, тыһиннаах ордубут сүөһүлэрин, сылгыларын, колхуос бэчээтин

илдьэ, Майаҕаҕа «Маяковскай» колхуоска көһөн барбытара. Киинлэри кытта эдьийбит Настаа оҕолорунаан, хоту-нунаан барсыбытара. Онно тий-йиһилэригэр, аҕалара Дмитрий Яковлевич сэрииттэн бааһы-ран кэлбитэ. Абаҕабыт Аччыгый Ньюкулаас оҕолорунаан Намга барааччылардыын аргыстаһан, Мархаҕа дьонугар тийбитэ.

Кэбээйи I Сийтэти-гэр көһүүгэ барбыт «Кыһыл Сис» кол-хуос 60 хаһаайыс-тыбатыттан 29 хаһаайыстыба дьо-нун-сэргэтин көмүс уңуоҕа Кэбээйигэ уопсай иингэ хаал-быта. Ама да аас-пытын иһин, ыны-рыктаах дьыллар этилэр...

Биһиги дьэиз кэргэн Намга көспүт колхуоспут дьонуттан хаалан, I Сийтэттэн Тыайаҕа көспүппүт. Саас суол улахан-нык алдьаныан эрэ иһиннэ, соҕо-тох ордон хаалбыт Харачаас диэн ынахпытыгар салааскара малбыт сыһынын тизэнэн баран, бэйэбит сатыы барбыппыт. Аара суолга ынахпыт эрэйдээх «тор-бостоон», устуған өрүттүбэтэ. Ону кыһалҕаттан айан дьону-гар атыылаан баран, тебөтүн-уонна туйахтарын эрэ тириити-гэр суулаан илдьибиппит. Ийэм эрэйдээх баар-суох ынаҕыттан матан, дэлби хомойон ытаабы-тын көрөн, наһаа да уйады-дым этэ.

Биһиги I Сийтэҕэ 6-с кы-лааһы үөрэнэн бүтэрэн баран, сэттэи буолан 1944-1945 үөрэх дьылыгар Кэбээйи 7 кылаас-таах оскуолатыгар үөрэнэ барар буолбуппун. Бары Чурапчы Мэл-дьэхсититтэн уонна Күндүлтэн төрүттээх этибит. Кыһыы буол-бутун 1945 сыл, ыам ыйын 10 күнүгэр оскуолаҕа истэн, наһаа да үөрдүбүт этэ! «Харах уулаах үөрүү» диэн ону этэн эрдэхтэрэ...

Кэбээйиттэн кэлэн баран, бибилиэтигэр буолар баҕабын толорон, Дьокуускайдаағы кул-туурунай-сырдатар оскуола библиотечнай салаатын бүтэри-тим. Кэлин 1954с. пединститут саха салаатын бүтэрэн, 34 сыл устата СГУ-га үлэлээбитим.

Дьылҕа хаан ыйымытынан, 1952с. Алаһартан төрүттээх Ни-колай Демьянович Дьяковскай-дыын ыал буолбуппун. Кини 46 сыл устата СГУ-га ыччаты иппит-үөрэппит, наукаҕа сыйһар-быт филологическай наука док-тора, профессор буолар. Түөрт оҕоломмуппун. Улахан кыыспыт Мария филологическай наука кандидата буолбута.

Елена Аммосова кэргэниннэн Николай Демьяновичтын, 1952 с.

Елена Аммосова, Мария Дьяковская уонна кэники биологическай наука хандьыдаата буол-бут сиэнэ Володя Ходулов.

Алабарга Алтан Сарын күнэ буолла

Үйэтити. Алабарга Гавриил Васильевич Баишев – Алтан Сарын үтүө аатын үйэтитэн, кини төрөөбүтэ 125 сылыгар анаммыт үгүс тэрээһин ыытылынна

Галина ПОЛУСКИНА

Алабар нэһилиэгэр устуоруйада кириэр бири бэлиэ күн буолан ааста. Ол курдук, сахаттан бири бастакы идэтибит тыл үөрэхтээх, лингвист-учуонай, суруйааччы Гавриил Васильевич Баишев – Алтан Сарын төрөөбүтэ 125 сылыгар анаммыт тэрээһингэ ыраактан-чугастан ыгырыылаах ыалдьыттар, хаан-уруу аймактара тобуоруна муһуннулар.

Иннинээҕи күнүргэ ардахтаах силбик халлаан турбут эбит буоллаҕына, бу күн айылҕа барахсан былыттарын кыйдаан, күлүмүрдэс көмүс күһүн кэрэ мөссүөнүн көрдөрөн, кэлбит ыалдьыттары аламай манан күнүн сардангаларынан сыланата көрүстэ.

Дьоро күн саамай долгутуулаах түгэниини нэһилиэк килбэйэр киинигэр, Алтан Сарынга аналлаах мэҥэ таас аһыллыта, олохтоох түмэлгэ анал истиэнэ, култуура дьиэтигэр улуу киһитигэр анаммыт киинигэр, суруйуулар быыстапкаларын сүрэхтэниилэрэ буолла. Бу үтүө тэрээһингэ өрөспүүбүлүкэ Култуурада министириин бастакы солбуйааччы Афанасий Ноев, Ил Түмэн дьокутаата Павел Кеиофонов – Ойуур Байбал, ХИФУ Төрүт омуртар тылларын үнүстүүтүн дириэктэрэ Гаврил Торотова, улуус салалтатыттан Афанасий Дьячковская, Г.В. Баишев – Алтан Сарын аймактара, олохтоох нэһилиэнньэ кыттыны ылылар.

Саха норуота төрөөбүт тылынан сайа сангарын туһугар олохун анаабыт улуу киһит аатын үйэтитиңэ үлэлээр хаан-уруу аймада Руслан

Алексеевич Баишев үбүлүөйдээх сылга анаан сүүрэн-көтөн, аймактарын көбүлээн, бу күн Алтан Сарынга аналлаах мэҥэ бэлиэ үөрүүлээх быһыыга-майгыга арылынна. Пааматынныгы биллэр скульптор Николай Огонеров чочуйан онорбут. Эдэркээн Алтан Сарын икки илтигин өрө көтөдөн, киингэтин туппугунан, будурбай баттаа, көстүүмүн тэллээр, моонньугар эрийэ бырахпыт саарпыга сиккиэр тыалга тэ-

лимизэн, кизг аартыгы арытан, кэскиллээҕи түстүүр уобараһа бар дьон сүргэтин көтөхтө.

Руслан Алексеевич үбүлүөйдээх сылга өссө туох үлэ-хамнас былааннамытын бар дьонго билиһиннэрдэ. Алтан Сарын "Токус этин тойуга" киингэ-тэ сангардыллан "Айар" киингэ кыһатыгар тахсыахтааҕын, "Саха" көрдөрөр-иһитиннэрэр хампаанья ханаалыгар анал документальнай киинэ онордула сылдьарын, инникитин Саха

драматическай тыһаатыра Алтан Сарын олохун көрдөрөр испэктээҕи туруорар былааннааҕын бу күн тобуоруспут улуу киһи бири дойдутаахтара, аймактара олус үөрэ, долгуйа иһитилэр. Улуу киһилэригэр сүгүрүйэн тыһынаах сибэкки дьөрбөлөрүн мэҥэ бэлиэгэ уурдулар.

Дьоро күн үөрүүтүн "Туймаада" локальнай ансамбыл ырыаһыттары малам ырыаларынан кизгэтэн, бар дьонго

эбэрдэ кэнсирдэрин бэлэхтэтилэр. Үрдүкү сыанаттан Алтан Сарын суруйан хаалларбыт айымньылары көһөөн буолан доргуоччу аадыллан, ырыа буолан дьизэрэчи ылланан, номоҕон бэйэлээх ыраас мөссүөнү бар дьонун диэки унаарыччы көрөн олороро үгүс дьону долгутта, киһи сахатын норуота кэлэр кэскиллээх буоларын туһугар туруулаһыт үлэ-хамнаһа бири дойдутаахтарыгар киһи туттууну үөскэттэ.

Нэһилиэк олохтоохторо пааматыннык аһыллытыгар.

Тыа сирэ. Хадаарга быһыт аһылынна

Николай ДЯЧКОВСКАЯ

Хадаар нэһилиэгэр улахан суолталаах быһыт үөрүүлээх аһыллыта буолла.

Бэлиэтээн эттэххэ, бу быһыты «Арасыйыада уу хаһаайстыбатын комплексын сайдыыта» бэдэрээлинэй бырагыраамада кыттан, «Туласын» хааччахтамыт эппиэтинэстээх уопастыбаннай тэрилтэ бэдэрээччи быһыытынан 2022 сыл ыам ыйыгар СӨ мелиорацияда уонна тыа сири уунан хааччыйыга управлениета икки өттүттэн дуогабар түһэрсэн, икки сайын үтүө суобастаахтык үлэлээн, 2023 сыл күһүнүгэр үлэтин туттаран, нэһилиэкпит олохтоохторугар үрдүк үөрүүнү бэлэхтээтилэр.

Бу дьоро күнүгэ Чурапчы улуунун баһылыга Степан Сар-

Аалай лизитэ быһыыта.

гыдаев, Хадаар нэһилиэгин баһылыга Афанасий Степанов, Уу ресурсаларын бэдэрээлинэй агентствотын Ленский бассей-

новой управлениетын салайааччытын солбуйааччы Федот Пермяков, «Туласын» ХЭТ бэрэстэбиитэлэ Эдуард Унаров, СӨ

Бастыг үлэһиттэри чизэстээтилэр.

Чурапчы филиалын мелиорацияда уонна тыа сири уунан хааччыйыга управлениетын начаалынньыга Николай Попов

кытыннылар. Аалай лизитэни быһан эбэрдэ тылларын анаа-тылар, үлэһит дьонго наараадалары туттардылар.

Хомоҕой хоһоон түһүлгэтигэр

Сэргэх дьаһал. Улуустаабы киин бибилиэтиэкэбэ «Хомоҕой хоһоон түһүлгэтэ» диэн уус-уран ааҕааччылар күрэхтэрэ ыытылынна

Алексей СЛЕПЦОВ

Балаҕан ыйын 14 күнүгэр улуустаабы киин бибилиэтиэкэбэ «Хомоҕой хоһоон түһүлгэтэ» диэн уус-уран ааҕааччылар күрэхтэрэ ыытылынна. Манна кыра уһууһаан оҕолоруттан кырдьаҕыгар диэри саастаах хоһоону таптааччылар кытыннылар.

Быйыл 9-с төгүлүн ытыллар манньк күрэх бастаан, 2015 сыллаахха поэт Семен Романович Данилов үбүлүйдээх сааһыгар тэриллибит. Сыллата күһүнү көрсөр «Чурапчы салин-нэтин күннэригэр» буолаллара. Быйыл улуустук киинэ 375 сыла туолуутунан, туһунан дьаһал быһытынан бигэргэммитэ. Уус-уран ааҕааччылар «Төрөөбүт мин дойдум Чурапчы», «Үлэ киһини кизгэтэр» уонна бэйэлэрэ талбыт «Көҥүл тиэмэ» күрэхтэстилэр.

Бастагынан, «Мичил» уһууһаан итиллээччилэрэ Вася Захаров уонна Ганя Малышев философия наукатын хандыдаата, доцент Егор Винокуров хоһооннорун иннигэһэ суох, доргуччу өйдөрүтүн вахтылар. Манна даҕатан суруйдаахха, ааҕааччылар бары кизгэтэ тиэкиһи көрөн туран аахпытара сымсах соҕус буолла. Изйэн-куойан аады, хоһоону ис дуһаттан арыыйы, артистизм кыаллыбата. Бэйэлэрэ айбыт, суруйбут хоһооннорун кытары итинник аахтылар. Үгүстэр Чурапчы олохтоох ааптардарын хоһооннорун ыл-

бытгара биһирэннэ. Ол курдук, Сэмэн Попов – Тумат, Сэмэн Данилов – Роман Данилов, Аркадий Филиппов айымньыларын иһиттибит. Антонина Перевалова 50 сыл анараа өттүгэр учууталыгар анаабыт хоһоонун аахпытта долгутуулаах буолла. Надежда Попова ыччакка анаан, Сахарын тылын мэлдьи өрө туталларыгар, харыстылларыгар суруйбута кэрэхсэбиллээх. Клара Кузьмина окко үлэлээһини хоһуйбута көлүнэлэри ситимнээтэ. Бастыҥ ааҕааччы аатын ылбыт Вячеслав Новгородов (колледж) «Мин киэн туттуум» хоһоону өрө көтөүллэн, чаччы изйэн-куойан ылынна-

рыллаахтык аахта. Чурапчытаабы аграрнай колледж устудьуоннара ааҕымыларга мэлдьи актыбынайдык кытталларын бэлиэтибит (сал. Розалия Пономарева).

Ааҕымылар түмүктэригэр «Үлэ киһини кизгэтэр» хайысхада Степан Попов, Надежда Попова, Антонина Перевалова, «Төрөөбүт мин дойдум – Чурапчы» хайысхада «Хотой» литературнай бөлөх (сал. Акулина Кузьмина), Николай Бушueva, Луиза Кобельянова, «Көҥүл тиэмэ» Вячеслав Прокопьев, Клара Кузьмина, Садот Стручков бастыҥнарынан буоллулар.

Куюнурус кыттыылаахтара уонна тэрийээччилэр.

Аудио-устуудууаны бу ситэһини киирэн көрүң.

Киин бибилиэтиэкэбэ аудио-устуудууа аһылынна

Наталья СИБИРЯКОВА

Быйыл Дойду бэрэсидьиэнэ Владимир Путин биллэрбит федеральной куюнуруһугар киин бибилиэтиэкэ исписэлиһэ Римма Петрова «В сохранении языка – будущее народа» бырайыагынан улуустаабы дьахтар сүбэтинин кыттан, Кутурунай көбүлээһин пуондатын гранынылары ситистилэр.

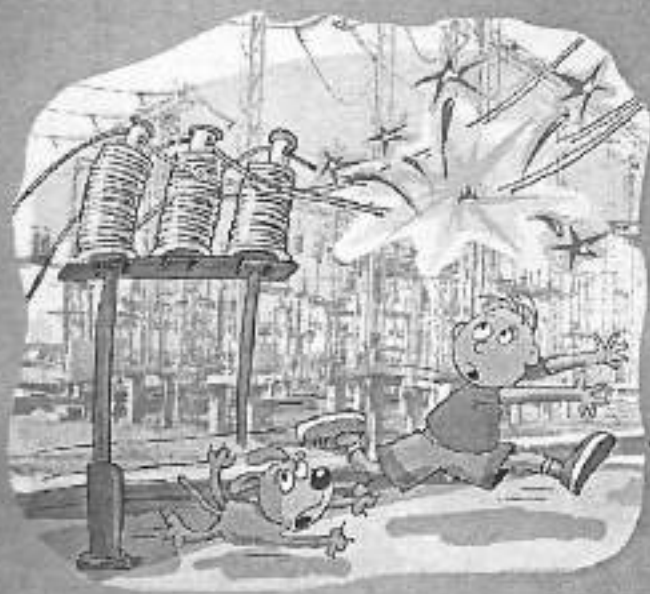
Бу бырайыак сүннүүнэн араас таһымнаах дьаһаллар ытыллыахтара. 2024 сылга Г. И. Макаров – Дьуон Дьаҕылы төрөөбүтэ 110, нуучча улуу суруйааччыта А. С. Пушкин төрөөбүтэ 225 сыллара туолууттар бэлэмизэллэр. Дьуон Дьаҕылы «Евгений Онегин» хоһоонунан романы тылбаастаабытын аудио-кинигэ онгортон таһаарыахтаахтар. Бу үлэлэргэ Чурапчытаабы аграрнай колледж устудьуоннарын кытыннараллар.

Билигин устуудууада Грант үбүнэн тустаах оборудование ытыллан туруорулунна. Устудьуоннар илэҥ кэмнэригэр кэлэн дьарыктанар кыахтаннылар. Бырайыак ааптара Римма Петрова: «Билигин сүрүн сыалбытынан-сорукуптуунан саха тылын сүөгэйин-сүмэтин харыстааһын, төрөөбүт төрүт тылбыт симэлийбэтин, умнуллубатын туһугар үлэ буолар. Ордук үүнэр көлүнэлэ, билигин ыччаттарбытыгар, норуоппут тылыгар тапталы интэриэх тустаахпыт. Бу бырайыак инникитин таһаарылаахтык үлэлиэ, өссө кэҥээн, сайдан иһиэ диэн эрэнэбит. Саҥа оборудованиебыт көмөтүнэн араас аудио-кинигэлэри таһаарыахпыт, интэриэһини подкастары, биэрииллэри уһулуохпутун сөп».

Онон бу кэскиллээх бырайыак Грант ыларыгар үлэлээбит хамаанданы эбэрдэлээн туран, инникитин устубакка, симэлийбэкэ туруоруммут соруктарын ситиһэллэригэр баҕарабыт!

Важно знать. Энергетики предупреждают: энергообъекты – зона высокой опасности!

#ЯКУТСКЭНЕРГОНАПОМИНАЕТ

НЕ ПРИБЛИЖАЙТЕСЬ К ПОДСТАНЦИЯМ

Энергетики Центральных электрических сетей ПАО «Якутскэнерго» напоминают об опасности поражения электрическим током вблизи действующих электроустановок высокого напряжения.

На всех объектах электросетевого комплекса есть предупреждающие знаки: «Стоять! Напряжение!», «Не влезай – убьёт!». Они говорят о том, что рядом находятся элементы, приближение к которым грозит смертельной опасностью.

Как правило, причиной несчастных случаев на объектах электроэнергетики становится незнание элементарных норм безопасного поведения, личная неосторожность, игнорирование знаков и плакатов безопасности, а также противоправные действия.

Чтобы не подвергать свою жизнь риску и избежать травм, достаточно соблюдать простые правила. Запомните их сами и

расскажите детям:

- Категорически запрещается играть рядом с электроустановками. Объясните, что электрический ток поражает не только при непосредственном контакте с частями электроустановок, но и при приближении к ним – по воздуху, через землю.

- Не приближайтесь к провисшим и оборванным проводам воздушных линий электропередачи.

- Не подходите к лежащему на земле оборванному проводу воздушной линии электропередачи ближе, чем на 8-10 метров. На таком расстоянии от провода образуется зона «шагового напряжения». Если вы случайно в ней оказались, выходить следует «гусиным шагом»: передвигаясь мелкими скользящими шагами, не отрывая ноги друг от друга.

- Не проникайте на огороженную территорию и в помещения распределительных устройств и подстанций. Не от-

крывайте двери и люки распределительных устройств и подстанций и не производите самостоятельное подключение.

- Не совершайте противоправные действия, которые могут нарушить нормальную работу электрических сетей, привести к их повреждению или травмировать вас.

При обнаружении обрыва проводов, искрения, повреждения опор, изоляторов, открытых или поврежденных энергообъектов необходимо незамедлительно сообщить дежурному диспетчеру в оперативно-диспетчерскую группу РЭС ЦЭС.

Также обращения можно подать через каналы связи Контакт-центра: 8-800-100-22-05 или через телеграмм-бот @ Yakutskenergo_ZadayVopros_bot.

Пресс-служба Центральных электрических сетей ПАО «Якутскэнерго»

О! предупреждает

Требования пожарной безопасности к отопительному сезону

В Чурапчинском районе чаще всего пожары происходят в частном жилом секторе, и частой причиной возникновения пожаров становится нарушение правил пожарной безопасности при эксплуатации отопительной печи, либо несоответствие отопительной печи требованиям пожарной безопасности. В основном такие пожары происходят в гаражах, банях где есть отопительная печь.

Чтобы избежать беды, в домах и квартирах, имеющих печное отопление, необходимо обращать особое внимание на выполнение требований пожарной безопасности - как при устройстве, так и при эксплуатации печей.

Пожары чаще всего возникают из-за их перекала, появления в кирпичной кладке трещин, в результате применения для растопки горючих и легко воспламеняющихся жидкостей, выпадения из топки горящих углей. Нередко на таких пожарах гибнут люди, а большинство получают отравление угарными газами.

Чтобы этого не произошло, надо соблюдать элементарные правила пожарной безопасности.

Печи и другие отопительные приборы должны иметь установленные нормами противопожарные разделки (отступки) от горючих конструкций, а на деревянном или

другом полу из горючих материалов — предтопочный лист без прогаров и повреждений, размером не менее 0,5 х 0,7 м. Запрещается установка металлических печей, не отвечающих требованиям пожарной безопасности. Печь и дымоходы должны быть очищены от сажи перед началом, а также в течение всего отопительного сезона.

При их эксплуатации должны выполняться следующие требования пожарной безопасности:

- печи, дымовые трубы и стены, в которых проходят дымовые каналы на чердаках, должны быть оштукатурены и побелены;
- дымовые трубы должны быть снабжены исправными искроуловителями (металлическими сетками с размерами ячейки не более 5х5 мм);

- перед началом отопительного сезона дымоходы печей должны быть очищены от сажи.

- золу, шлак, уголь следует удалять в специально отведенные для этого места. Не разрешается устройство таких мест сбора ближе 15 метров от сгораемых строений;
- производите чистку дымоходов и печи от сажи перед началом, а также в течение всего отопительного сезона не реже одного раза в три месяца;

- не поручайте надзор за топящимися печами малолетним детям;
- не располагайте дрова и другие горючие материалы на предтопоч-

ном листе;

- не используйте для обогрева самодельные металлические печи, не отвечающие требованиям пожарной безопасности.

- топите печи 2-3 раза в день не более 1-1,5 час, чтобы не перекалить.

При эксплуатации печного отопления не допускается:

1. Эксплуатировать неисправные печи (имеющие трещины, неисправные дверцы, недостаточные разделки от «дыма» до деревянных конструкций стен, перегородок и перекрытий, неисправные предтопочные листы и другие неисправности), а также печи не заводского производства;

2. Топить печи с открытыми дверцами;

3. Топить печи топливом, не предназначенным для данной печи.

4. Сушить и складировать непосредственно на печах и на расстоянии менее 1,25 м от топочных отверстий печей топливо, одежду и другие горючие вещества и материалы;

5. Использовать вентиляционные и другие каналы в качестве дымоходов печей.

6. В случае возникновения пожара, звонить по телефону: 101, 41-510 (пожарная часть с. Чурапча) либо по 112, 41-660 ЕДДС.

Инструктор ОГПС РС(Я) № 38 по МО «Чурапчинский улус(район)» Марианна Захарова.

БИЛЛЕРИИ / ОБЪЯВЛЕНИЕ

Пантелеймон Николаевич Борисов аатыгар бэриллэбит байыаннай биллэт сүппүтүнэн, дыһыт суоһунан аабыллар.

КУТУРҔАН

Мугудай нэһилиэгин олохтоого, таптаах адыһыт, абаһыт, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, "Мин бастаах учууталым" бэлиэ хаһаайына, Учууталлар учууталлара, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэхтээһин сисстемэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, үөрэҕири туйгуна

АММОСОВА Ирина Николаевна ыараханнак ылдыан олохтон туораабытын диригин курутуйан туран билэр дьонугар иһитиннэрэбит.

Биригэ төрөөбүттэрэ, сизин оҕолоро, аймахтары.

Мугудай нэһилиэгин ытык кырдыаҕа, РФ Үлэ бэтэрээнэ, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕири туйгуна, Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Учууталлар учууталлара" бэлиэ хаһаайына, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэхтээһин сисстемэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, Көһөрүлүү кыттылааҕа

АММОСОВА Ирина Николаевна олохтон туораабынан, биригэ төрөөбүттэригэр, Николай Иннокентьевич Аммосова, аймахтарыгар диригин курутбаммытын тиэрдэбит.

Мугудай нэһилиэгин дьаһалтата, дьокутааттарын Сүбэтэ.

Мугудай нэһилиэгин олохтоого, күндү адыһыт, педагогическай үлэ бэтэрээнэ, "Мин бастаах учууталым" бэлиэ хаһаайына, Учууталлар учууталлара, Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэхтээһин сисстемэтин Бочуоттаах бэтэрээнэ, үөрэҕири туйгуна

АММОСОВА Ирина Николаевна уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабынан, биригэ төрөөбүт ыраатыгар Иннокентий Николаевич Аммосова диригин курутбаммытын тиэрдэбит.

"Эрилик Эристин" колхозоска биригэ үлэлээбит кэлиэгэлэрэ С.И. Сергеев, И.А. Филиппов, А.М. Кириллин.

Чөркөөх нэһилиэгин олохтоого, ытыктыр күтөппүт

УШНИЦКАЯ Николай Алексеевич уһун ыарахан ыарыттан олохтон туораабынан, адыһыт-бигиһигэр Анна Спиридоновна, оҕолоругар, сизинэригэр, аймахтарыгар диригин курутбаммытын тиэрдэбит.

Дьячковскайдар, Марковтар.

Таптаах кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ

УШНИЦКАЯ Николай Алексеевич ыараханнак ылдыан олохтон туораабынан, кэргэнигэр, адыһыт-бигиһигэр Анна Спиридоновна, оҕолоругар, сизинэригэр, аймахтарыгар диригин курутбаммытын тиэрдэбит.

Белолубскайдар, Васильевтар, Пермяковтар.

Инфографика

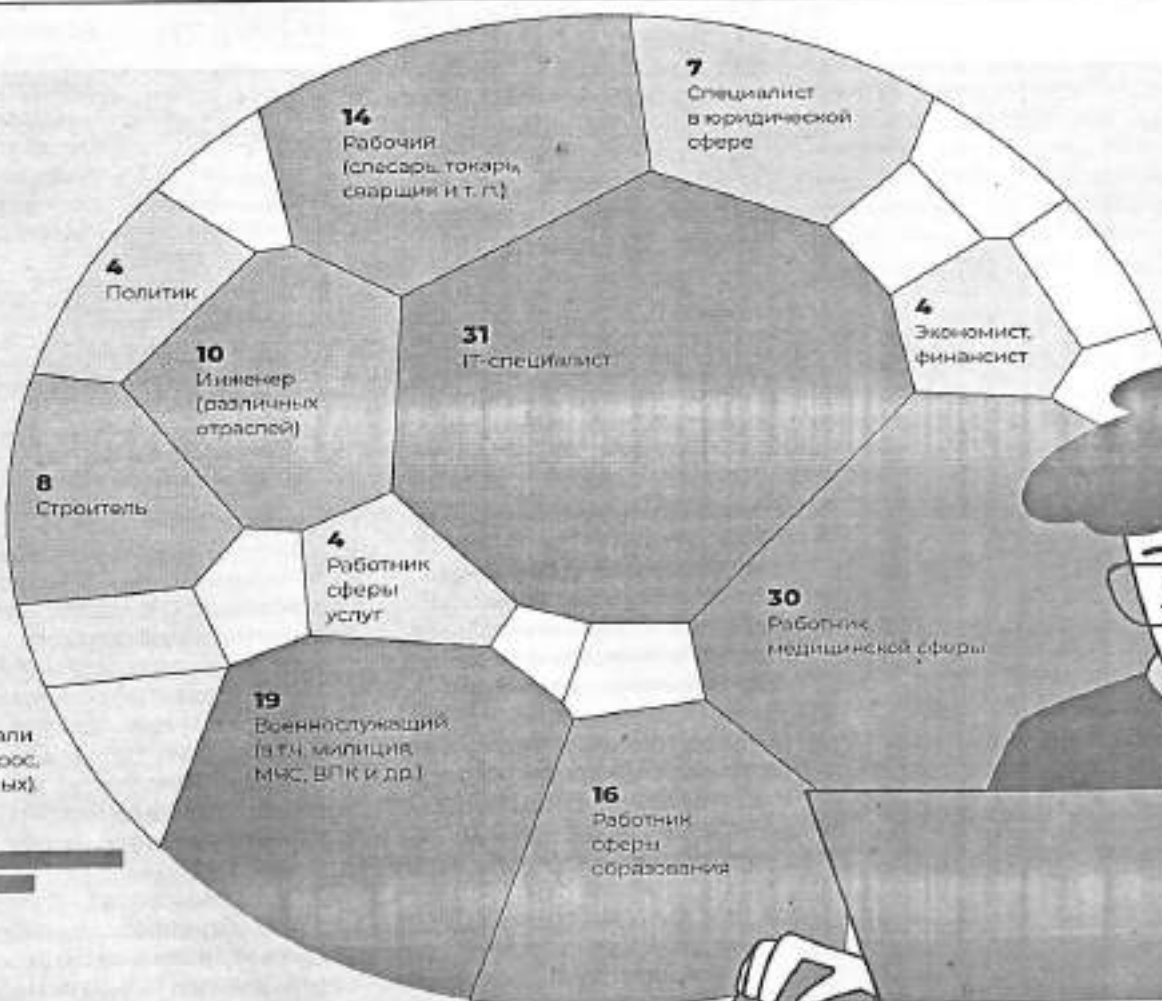
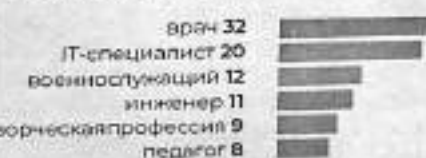
Самые престижные профессии в России

Неуказанные в графике:

- по 3 - работник сельского хозяйства; работник банковской сферы; финансист; директор
- по 2 - работник торговли; менеджер; предприниматель; специалист газовой и нефтяной промышленности; госслужащий; научный работник; творческие профессии;
- 1 - бухгалтер.

Кем мы видим наших детей в будущем?

Какую профессию родители выбрали бы для своих детей (открытый вопрос, до 3-х ответов, % от всех опрошенных). Возраст отвечающих: 35-44 года.

Источник: Опрос ВЦИОМ «Какие профессии Вы считаете в настоящее время наиболее престижными?» (открытый вопрос, до 3-х ответов, % от всех опрошенных). Дата исследования: июль 2023 года.

"САНА ОЛОХ"
кыһабынай
эрдэктэрэ

ГОРХОВА
Любовля
Владимировна

Тэриигини: СӨ Ыраабыттыктыыта,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин "Сахабыт"
Сударыстыбанын автономнай тэриигинэ,
Таһаараччы: СӨ "Сахабыт" ГАУ
Таһаараччы адырына: 677000,
Дьокускай к., Орджоникидзе уул. 31, 124 кб,
тел./факс: (411-2) 34-39-17 e-mail: sakhabyt@mail.ru, Российская Федерация Россия Федерация
СӨ сакталлар 2020 с. бос ыйын 3 күнүгэр
регистрацияланан үнүмэрэ-
гити №14-00559

Эрдэктэр
адырына: 678670,
Чурапчы сэл., Карл
Маркс уул., 26 "а".
Толугуннорбит:
эрдэктэр — 41-332,
отделлар — 41-265.
E-mail: sanaoloh@mail.ru,
call: sanaoloh.ru,
telegram: @sanaoloh

Аһтар сурутар эһигэр сааха редакция кутурунугар мэдэни сон түбүгүр бусуһах,
Сурутаа ыһыһар чыһаһар ыһыһахтар эһигиһигэр аһтар тус бэйиһигэр.

Хаһаат бэһэһах бэһэһах графика: 16 ч 00 м, бэһэһах бэһэһах: 16 ч 00 м,
"Сахабыт" Сударыстыбанын автономнай тэриигини "Сага олох" хаһаат
эрдэктэригэр 21.09.2023 с. өфөһа бэһэһах.

Иһаһах: ПИ964, Тираһа 1095, Кэһаһа 2 б.д. Хаһаат сыһаһа 22 солк. Хаһаат
иһаһах бэһэһах: бэһэһах таһаар.

@SANAOLOH